

Bekir PAKDEMİRLİ, Zülfikar BAYRAKTAR, Ahmet Nafiz ÜNALMIŞ, Yaşar SARI, Sefa TAKMAZ, Oktay EMİR (Ed.) Ekonomi Ekseninde Türkiye’de Geçmişten Günümüze Kültür ve Turizm Politikaları. Ankara: Akçağ Yayınları, 2020, ISBN: 978-605-342-545-8. 291 Sayfa.

Arş. Gör. Gözde TEKİN*

Kültür ve turizmin birbirinden ayrı düşünülmemesi gerektiği fikrinden hareketle hayata geçirilen *Ekonomi Ekseninde Türkiye’de Geçmişten Günümüze Kültür ve Turizm Politikaları* adlı kitap, 2020 yılında Akçağ Yayınları’ndan çıkmıştır. Ekonomi, kültür ve turizm eksenli on beş yazıdan oluşan kitap Bekir Pakdemirli, Zülfikar Bayraktar, Ahmet Nafiz Ünalmiş, Yaşar Sarı, Sefa Takmaz ve Oktay Emir editörlüğünde hazırlanmıştır. Kaynağın önemi çok çeşitli alanlardan isimlerin kültür ve turizm ilişkisine farklı bakış açılarıyla yaklaşması dolayısıyla konunun disiplinlerarasılığını ortaya koymasındır. Ayrıca kırsal turizm, ekoturizm, kültürel miras, sürdürülebilir kalkınma gibi son yıllarda sıklıkla ele alınan pek çok konuya turizmin ekonomi ve kültür ile olan ilişkisi bağlamında yaklaşıyor olması kitabın bir diğer önemli yönüdür.

Kitabın ilk makalesi olan “Ekonomi Ekseninde Destinasyon Yönetimi” başlığını taşıyan ve Emre Ozan Aksöz ile Oktay Emir tarafından kaleme alınan yazı, destinasyon kavramının çerçevesini çizerken destinasyonların özelliklerine ve unsurlarına yer vererek, turizmde destinasyon yönetimine ve turizmin gelişmesinin destinasyonlar üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerine odaklanmaktadır. Turizm gelirlerine kültür ekonomisi perspektifiyle yaklaşan kitabın ikinci yazısı Arif Yıldız tarafından kaleme alınan “Kültür ve Turizm Gelirlerinin Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Önemi” başlıklı yazıdır. Yazıda kültür, kültür ekonomisi, kültür ekonomisinin ülke ekonomisi içindeki yeri ve önemi üzerinde durulmuş ve bu konuda 2010 yılından sonraki istatistikî verilerden faydalanılmış, analiz ve değerlendirmeler sayısal verilere dayandırılmıştır. Yazar kültür ve turizm ekonomilerinin sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle ilgili kamu-özel sektör arasında iş birliğinin sağlanması gibi konularda katkı sağlayacağına vurgu yapmıştır.

Yaşar Sarı, Cemile Ece ve Efnan Ezenel tarafından kaleme alınan “Kalkınma Planları Çerçevesinde Geçmişten Günümüze Türkiye’nin Kırsal Turizm Politikaları” başlıklı yazıda ise kırsal turizm ve kalkınma ilişkisine odaklanılmış, Türkiye’de uygulanan kırsal turizm politikaları irdelenmiştir. Yazar Türkiye’nin 1963 yılında yürürlüğe giren Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)’nından başlayarak 2019 yılında onaylanan On Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2019-2023) da dahil on bir kalkınma planında kırsal turizm dikkatini incelemiştir. Yazı kırsal turizmin tarihsel gelişimini ve Türkiye’nin bu konudaki dikkatini ortaya koymasından önem arz etmektedir. Muhammed Adak tarafından kaleme alınan kitabın dördüncü yazısı “Bölgesel Kalkınmada Kültür ve Turizmin Rolü” başlığını taşımaktadır. Kalkınma, kültür ve turizm ilişkisini, kırsal turizm, tarım turizmi ve ekoturizm kavramları ekseninde ele alan yazıda Avrupa Birliği politikalarında kırsal turizmin yerine Avrupa’da pek çok ülkeden örnek vererek değinen Adak, Türkiye’de IPARD Programı tarafından desteklenen kırsal turizm uygulamalarına yer vermiş ve bu uygulamaların önemine bölgesel kalkınma açısından dikkat çekmiştir.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Halk Bilimi Bölümü Araştırma Görevlisi, Ankara/Türkiye, gözde.tekin@hbv.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-9068-0788.

Orhan Özçatalbaş tarafından kaleme alınan “Tarım Turizmi ve Kırsal Kalkınma İlişkileri” başlıklı yazı yine kalkınma ekseninde kırsal turizm ve tarım turizmine odaklanmıştır. Kırsal turizmin tarihçesini Avrupa’dan örneklerle veren yazar, Türkiye’deki tarım turizminin yaygın ve kurumsal olduğunu söylemenin güç olduğunu (Özçatalbaş 2020: 85) dile getirir. Tarım turizminin küresel turizm içindeki yerinin yanı sıra önemi ve etkileri Almanya, Amerika, İspanya, İsviçre, İtalya, Malezya, Sırbistan ve Türkiye’deki örnekleri üzerinden irdelenmiştir.

Bekir Pakdemirli tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Agro-Turizm Uygulamalarının Kırsal Kalkınmaya Etkisi” başlıklı yazı ise agro-turizme odaklanarak, kültürel tanınırlık ve ekonomik kalkınma açısından önemine değinmiştir. Agro-turizmin kırsal turizm ve ekoturizmle ayrılan ve benzer yönlerine yer veren yazı, bu turizm türünün gelişim sürecini hem dünyadan örnekler hem de Türkiye ekseninde ele almakta, agro-turizmin Türkiye’de uygulanabilme imkân ve kapasitesinden bahsetmektedir.

Kitabın yedinci yazısı olan “Organik Gıdalar ve Turizm” başlıklı yazı Barış Demirci ve Gizem Sultan Sarıka tarafından kaleme alınmıştır ve organik gıda ve tarımın turizmle ilişkisine odaklanmaktadır. Amerika’nın ve Avrupa’nın organik üretim program ve standartlarından bahsederek tarım ve turizm ilişkisine kırsal turizm, ekoturizm, çiftlik turizmi ve tarım turizmi başlıkları altında değinmektedir. Cihan Seçilmiş ve Cansev Özdemir tarafından kaleme alınan “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Doğrultusunda Alternatif Turizm” başlıklı yazıda ise sürdürülebilir kalkınmada turizmin yeri irdelenmekte ve sürdürülebilir kalkınma ekseninde öne çıkan turizm çeşitleri ele alınmaktadır. Sürdürülebilir turizmin kavramsal çerçevesini çizen yazıda, ekoturizm, toplum temelli turizm, sorumlu turizm, yavaş turizm, yoksul yanlısı turizm gibi turizm çeşitleri sürdürülebilir turizm bağlamında ele alınmıştır.

Feridun Duman ve Mahmut Üstüner tarafından kaleme alınan “Kültür Turizmi Deneyimleri ve Müşteri Tatmini İlişkisi” başlıklı yazı, kültür turizmi ve öneminin yanı sıra turizm deneyimi ve müşteri memnuniyetine odaklanmaktadır. “Kültür turizmi” ve “turizm deneyimi”, “değer” ve “müşteri” kavramlarına da ayrıntılı şekilde yer veren yazı, kültürel turizmde deneyim ve müşteri memnuniyeti ilişkisini irdelemiştir. Gül Nur Demiral, Burak Düz, Erkan Sezgin ve Oktay Emir tarafından kaleme alınan “Turizm Endüstrisinde Sağlık Turizmi” başlığını taşıyan kitabın onuncu yazısı, sağlık turizminin ne olduğuna, türlerine, dünyadaki durumuna değindikten sonra ve Türkiye’de sağlık turizmi alanında uygulanan politikalara kronolojik olarak yer vermiştir. Ayrıca sağlık turizminin turizm gelirleri içindeki yerine de değinen yazı bu turizm türünün geliştirilmesi için önerilere yer vermektedir.

Eray Çağlayan, Hakan Sezerel ve Zülfikar Bayraktar tarafından kaleme alınan “Korunan Alanlar İçin Sürdürülebilir Turizm Politikaları” başlıklı yazıda ise öncelikle sürdürülebilir kalkınma ve korunan alan ilişkisine değinilmiştir. Korunan alan yönetimi ve turizm arasındaki güçlü bağa dikkat çeken yazıda, turizm ve rekreasyonel aktiviteler için bu alanların önemine de vurgu yapılmıştır. Kavramsal olarak sürdürülebilir turizm, ekoturizm, korunan alan kavramlarının çerçevesi çizilmiş, bu alanların Türkiye’deki gelişimine ve turizmin bu alanlara faydasına ve potansiyel risklerine ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. M. Öcal Oğuz tarafından kaleme alınan “Somut Olmayan Kültürel Miras: “Kimlik ve Aidiyet” ve Sürdürülebilir Kalkınma” başlıklı yazı ise kitabın önceki bazı yazılarında da ele alınan sürdürülebilir kalkınma kavramına somut olmayan kültürel miras, kimlik ve aidiyet çerçevesinde yaklaşmıştır. Modernleşme ve kentleşme ile gelenek-

sel kültürlerin ikinci plana atıldığından kültür aktarım mekânlarının bu gelişmeler neticesinde zayıflayarak kaybolduğundan söz eden yazar, yaşayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa aktarımının genç ve gelecek kuşakların kimlik ve aidiyet sorunu yaşamamaları açısından önemine vurgu yapmaktadır. Ayrıca yazı somut olmayan kültürel mirasın eğitim alanında kendine yeterince yer bulamadığında ortaya çıkan kimlik ve aidiyet sorununun hayatın her alanına etkisinin büyük olacağına dikkat çekmektedir.

Cihan Seçilmiş ve İlker Kılıç tarafından kaleme alınan “Turizm ve Taşıma Kapasitesi” başlıklı on üçüncü yazı, taşıma kapasitesi kavramına getirilen farklı bakış açılarına yer vermekte ve çevresel, fiziksel, psikolojik, ekonomik, politik ve toplumsal taşıma kapasitesi türlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Ayrıca turizm planlamalarında turizm kaynakları açısından önemli bir değişken olan taşıma kapasitesinin önemine vurgu yapılmaktadır. “Engelli Turizm Potansiyelinin Gömülü Teori ile Araştırılması: Alanya Örneği” başlıklı yazı Salih Telliöğlü tarafından kaleme alınmıştır ve Alanya örneği üzerinden engelli turizm potansiyeline odaklanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden gömülü teori kullanılarak yapılan araştırmada kamu kuruluşu, yerel yönetim, konaklama işletmesi, seyahat acentesi, sivil toplum kuruluşu ve akademisyenlerin bulunduğu 30 turizm paydaşıyla yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda örnek seçilen alanın çeşitli düzenlemelere rağmen engelliler açısından erişilebilir bir kent olmadığı vurgulanmış ve konuya dair önerilerde bulunulmuştur. Kitabın Yaşar Sarı ve Yunus Özhasar tarafından kaleme alınan “Türkiye’nin Yenilenebilir Enerji Politikaları Bağlamında Elektrikli Araç Şarj İstasyonlarının Konaklama İşletmesi Tercihine Etkisi: Elektrikli Otomobil Sahipleri ile Nitel Bir Çalışma” başlıklı son yazısında ise elektrikli araç sahiplerinin seyahatleri sırasında şarj istasyonlarının önemi ve konaklama tesisi seçimindeki etkisi irdelenmektedir. Yazıda hem katılımcıların konuya ilişkin fikirlerine yer verilmiş hem de elde edilen veriler tabloleştirilmiştir.

Yukarıda kısaca içerikleri ve odaklandıkları temel noktalar hakkında bilgi verilen on beş yazıdan oluşan kitabın “ekonomi ekseninde turizm” yönünün ağır bastığını söylemek yanlış olmayacaktır. Kitaba yazılarıyla katkı sağlayan yazarların ağırlıklı olarak turizm fakültelerinin ilgili bölümlerinde uzmanlaşmış olmaları yazıların da ağırlığının turizm odaklı olmasının sebebi olarak açıklanabilir. Kültür ve turizm ilişkisinin en önemli birleşenlerinden biri olan ekonomi eksenli bu yazıların; kültür ekonomisi, kültür turizmi, somut olmayan kültürel miras ve koruma, turizm alanlarında kültürel mirasın korunması ve aktarılması konularına odaklanacak yazılara zemin oluşturarak kaynaklık etmesi bakımından önemi oldukça kıymetlidir. Ayrıca bu yazılar ekonomi, kültür ve turizm kavramlarının disiplinlerarası özelliğinin çok yönlü okumalara imkân vermesinin sonucu olarak nitelendirilebilir.